

2016/28

ONTVANGEN 28 JUNI 2016

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Stenden Hogsechool
T.a.v. De heer mr. L.J. Klaassen vz. CvB
Postbus 1298
8900 CG Leeuwarden

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

[Redacted contact information]

Datum **27 JUNI 2016**
Betreft Aanvraag macrodoelmatigheidstoets Ad-programma Hoger Toeristische
en Recreatief Onderwijs

Onze referentie
1010895

Uw brief van
26 april 2016

Uw referentie
175/403

Bijlagen
1

Geachte heer Klaassen,

Met een brief van 26 april 2016, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) ontvangen op 2 mei 2016, hebt u mij uw voornemen voorgelegd om het Associate-degreeprogramma Hoger Toeristische en Recreatief Onderwijs tevens bekostigd in Leeuwarden te verzorgen in de voltijdse variant.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 13 juni 2016, met kenmerk 2016/28, positief geadviseerd over uw aanvraag. Het advies treft u bijgaand aan en maakt integraal deel uit van dit besluit.

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 7.17 van de WHW. Voorts is de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 (hierna: Beleidsregel) leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Besluit

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voldoet aan de criteria a en b in artikel 15, eerste lid van de Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het advies van de CDHO.

Croho-procedure

Ingevolge artikel 7.17, vijfde lid van de WHW vervalt dit besluit indien het Ad-programma niet binnen 10 maanden na dagtekeningen van dit besluit is geregistreerd in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs (Croho).

Een afschrift van deze brief is gezonden aan de CDHO, de NVAO, de Vereniging Hogescholen, de IvHO en aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (Groningen).

Onze referentie
1010895

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Jet Bussemaker

namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

drs. R. Minnée

CDHO

Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering
drs. R. Minnée
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Geachte heer Minnée,

datum 13 juni 2016 Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs inzake de aanvraag tot nevenvestiging van Stenden hogeschool ten behoeve van de Ad Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs te Leeuwarden.

onderwerp
advies Nevenvestiging
Hbo Ad
Hoger Toeristisch en
Recreatief Onderwijs (HTRO)
Stenden hogeschool

Ik verzoek u mij een afschrift van uw besluit toe te zenden.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,
met vriendelijke groet,

ons kenmerk
2016/28

bijlagen
advies CDHO

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter CDHO

Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

Op 2 mei 2016 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) het voornemen ontvangen van Stenden hogeschool om de hbo Ad Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs (HTRO) tevens als bekostigde opleiding in Leeuwarden te verzorgen. Op 4 mei 2016 heeft de commissie om aanvullende informatie gevraagd. Op 3 juni 2016 was de aanvraag voorzien van alle voor de beoordeling benodigde gegevens en is deze door de commissie in behandeling genomen.

datum
13 juni 2016

onderwerp
Nevenvestiging
hbo Ad
Volgtijd
Hoger Toeristisch en
Recreatief Onderwijs
Stenden hogeschool
te Leeuwarden

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om positief te besluiten op het verzoek van Stenden hogeschool om Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs tevens als bekostigd Ad programma in Leeuwarden te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 7.17 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

ons kenmerk
2016/28

Omschrijving van de aanvraag

bijlage
beoordelingskader

Op 30 juli 2010 heeft de Minister van OCW positief besloten over het nieuwe voltijd Ad programma Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs van Stenden Hogeschool te Emmen. De hogeschool vraagt nu een nevenvestiging van haar voltijd Ad programma aan voor haar vestigingsplaats Leeuwarden. Het programma is bedoeld voor mbo'ers en havisten. Aanvrager wil studenten waarvoor een hbo bachelor niet passend is een goed alternatief bieden. Het programma is gericht op de volgende beroepen binnen de sector toerisme en recreatie: zelfstandig ondernemer, franchisenemer, adviseur/consultant, mobiele reisadviseur en direct seller.

Aanvrager doet een beroep op de criteria in artikel 15 lid 1 sub a en sub b van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan criterium a en b in art. 15 lid 1 van de Beleidsregel.

pagina 2 van 6 *Beoordeling criterium art. 15 lid 1 sub a Beleidsregel*

Aanvrager stelt dat de Ad tegemoetkomt aan een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke behoefte.

Ter onderbouwing van de maatschappelijke behoefte verwijst aanvrager naar de brief van de Minister aan de Tweede Kamer (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 6 juni 2015, kenmerk 755050) waarin zij de versteviging van de positie van de Ad aankondigt. In de brief wijst de Minister erop dat door de dynamiek op de arbeidsmarkt nieuwe eisen aan zittende en toekomstige professionals worden gesteld. Zij geeft daarbij aan dat voor functies die tot op heden door mbo'ers werden vervuld, nu steeds vaker een hbo'er wordt gevraagd. De commissie is van mening dat de aanvrager met het beroep op het beleid van de Minister van OCW met betrekking tot de uitrol van Ad's programma's de maatschappelijke behoefte heeft aangetoond.

De commissie beoordeelt het beroep op de arbeidsmarkt als volgt. Aanvrager doet een beroep op ROA, *de arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2018* (hierna: ROA tot 2018). De commissie heeft ROA, *de arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020* (hierna: ROA tot 2020) ook bij de beoordeling betrokken.

MBO: De arbeidsmarktperspectieven voor mbo economie (waaronder mbo toerisme & recreatie) tot 2018 zijn slecht (ROA tot 2018, p. 67). Er worden geen knelpunten verwacht in de toekomstige personeelsvoorziening (ROA tot 2018, idem). In de recentere versie van de rapportage (tot 2020) worden de arbeidsmarktperspectieven voor mbo 4 economie als matig bestempeld (ROA tot 2020, p. 71). De uitbreidingsvraag voor mbo Economie wordt geschat op 0,8% per jaar (ROA tot 2020, p. 33).

HBO: De arbeidsmarktperspectieven voor hbo toerisme en recreatie zijn geclassificeerd onder de sector hbo economie (ROA tot 2018, p. 159). Het ROA bestempelt de arbeidsmarktperspectieven voor hbo Economie als slecht (ROA tot 2018, p. 67). Voor hbo Economie verwacht het ROA een negatieve uitbreidingsvraag (-0,1% per jaar) en een zeer lage vervangingsvraag van 1,1% per jaar (ROA tot 2018, p. 38). In de recentere rapportage van het ROA (ROA tot 2020) wordt niet meer gesproken van de deelsector hbo toerisme en recreatie, maar van de subcategorie hbo hotel, vrijetijd en facility management. Deze subcategorie is onderdeel van hbo Economie (ROA tot 2020, p. 137). Het ROA bestempelt de arbeidsmarktperspectieven voor hbo Economie als matig (ROA tot 2020, p. 71). Voor hbo Economie verwacht het ROA een relatief hoge uitbreidingsvraag (0,9% per jaar) en een lage, doch positieve, vervangingsvraag van 1,3% per jaar (ROA tot 2020, p. 40).

Het ROA constateert dat het feit dat de uitbreidingsvraag in het hbo iets hoger ligt dan de uitbreidingsvraag in de sector mbo economie duidt op verhoogde kwalificatie-eisen, oftewel 'upgrading' (ROA tot 2020, p. 33). Het overgelegde ECABO onderzoek spreekt in algemene zin ook van upgrading bij commerciële beroepen (ECABO, *Kerngegevens Onderwijs en Arbeidsmarkt, kwalificatierichting Economische beroepen, april 2014 p. 21*).

pagina 3 van 6 Aanvrager heeft de verwachte werkgelegenheid in Friesland in kaart proberen te brengen. De grondslag voor deze berekening bestaat uit een gesprek met een beleidsmedewerker van de Provincie Friesland en een tweetal gesprekken met branchevertegenwoordigers. De commissie acht deze berekening niet steekhoudend en heeft de berekening daarom buiten beschouwing moeten laten.

De World Travel & Tourism Council heeft in 2016 een *Economic Impact Report* opgesteld. Hieruit blijkt dat de sector wereldwijd in 2015 met 3,1% is gegroeid. De verblijfsrecreatie (buitenlandse gasten) is met 10% toegenomen ten opzichte van 2014. Het CBS rapport *Toerisme 2014* toont aan dat de toerismesector in de periode 2010-2013 landelijk met 7% is gegroeid. Dit terwijl de totale economie stil heeft gestaan (p. 36). Het aantal banen en het aantal werkzame personen is in deze periode ook toegenomen (p. 37).

Op basis van regionale cijfers van de Provincie Fryslân zien we dat de sector toerisme in Friesland in de periode 2003-2013 licht is gegroeid (1,6%) (<http://informatiedossier-Fryslân.nl/staat-van-Fryslân/economie-toerisme-recreatie/economische-groei/> geraadpleegd op 8 juni 2016). Op grond van deze rapportages kan worden geconstateerd dat de sector toerisme en recreatie zowel wereldwijd, nationaal als regionaal een overwegend positieve ontwikkeling heeft doorgemaakt.

Aanvrager doet een beroep op zowel landelijke, regionale als sectorale afspraken. Toerisme is het enige speerpunt waar geen topsector is benoemd, maar waarvoor de Minister wel na positief advies van de RCHO heeft ingestemd met een Centre of Expertise (*Besluit Minister van OCW inzake Prestatieafspraken, d.d. 4 december 2012, kenmerk 464117*)

Voorts doet aanvrager een beroep op de afspraken in het kader van het Sectorplan Noord Nederland. Een van de speerpunten in dit sectorplan betreft Toerisme. Hierbij moet aangetekend worden dat dit sectorplan betrekking had op de periode tot 2015. In mei 2015 is voor een deel van Noord Nederland (Friesland) een regionale Kennisagenda vastgesteld. De commissie heeft geconstateerd dat het voornemen goed aansluit bij het speerpunt Recreatie en Toerisme zoals opgenomen in de door de Minister erkende Regionale Kennisagenda Fryslân (*Brief van de Minister van OCW, d.d. 7 mei 2015, kenmerk 742877*).

Alles overwegende is de commissie van mening dat de aanvraag voldoet aan een maatschappelijke behoefte. De aanvrager heeft het bestaan van enige arbeidsmarktbehoefte aannemelijk gemaakt. De aanvraag voldoet aan art. 15 lid 1 sub a van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium art. 15 lid 1 sub b Beleidsregel

De commissie is van mening dat de aanvraag aansluit bij het speerpunt Toerisme. In de prestatieafspraken is opgenomen dat aanvrager actief betrokken is bij de doelstellingen binnen het sectorplan Noord Nederland. Een van deze doelstellingen heeft betrekking op Toerisme. In de Prestatieafspraken is het Centre of Expertise Leisure, Tourism and Hospitality aan de NHTV, Stenden en de HZ toegekend. De RCHO constateerde dat het Centre focust op thema's die goed passen in de profielen van de betrokken hogescholen. Aangezien de aanvraag voldoet aan een zwaartepunt, betekent dit dat wordt aangenomen dat de aanvraag voldoet aan artikel 15 lid 1 sub b, tenzij naar het oordeel van de Minister ruimschoots voldoende aanbod bestaat dat in de vraag kan voorzien.

pagina 4 van 6 Vanaf 2 mei 2016 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van Stenden hogeschool om de hbo Ad Hoger Toeristisch Recreatief Onderwijs tevens in Leeuwarden te verzorgen. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. De commissie heeft geen zienswijzen ontvangen.

Aanvrager geeft aan dat alleen de NHTV in Breda een vergelijkbaar Ad programma verzorgt (de Ad Functiegerichte bachelor in Toerisme en Recreatie). Op verzoek van de commissie heeft aanvrager het verwante aanbod in kaart gebracht:

Aanbod en instroom eerstejaars landelijk verwante Ad programma's 2011-2015						
Instelling	Programma	Plaats	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Stenden	Ad HTRO	Emmen	7	7	12	13
Stenden	Ad Vrijtijdmanagement	Emmen/ Leeuwarden	40	36	62	76
Stenden	Ad Commerciële Economie	Emmen	0	5	22	44
NHTV	Ad Functiegerichte Bachelor in Toerisme en Recreatie	Breda	87	102	92	100
HR	Ad Ondernemen*		59	128	192	180
HZ	Ad Vitaliteitsmanagement en Toerisme	Vlissingen	0	1	8	11
Hanzehogeschool	Ad Sport, gezondheid en Management	Groningen	39	23	20	23
INHolland	Ad Facilitair Management	Diemen	0	0	63	84
Business School Notenboom	Ad Marketing Management	Eindhoven				
Business School Notenboom	Ad Evenementen Management	Eindhoven				
Business School Notenboom	Ad Hospitality & Events Management	Eindhoven				
Business School Notenboom	Ad Hotel Operations Management	Eindhoven				
Hogeschool Schoevers	Ad Marketingcommunicatie	Den Haag				
Stichting LOI Hoger Onderwijs	Ad Management	Leiderdorp				
Stichting LOI Hoger Onderwijs	Ad Marketing	Leiderdorp				
*In 2015 is Windesheim in Almere tevens een Ad Ondernemen gestart (27 studenten)						
TOTAAL			232	302	471	532
Bron: overzicht aanvrager. Instroomgegevens: Croho/Criho						

Omdat er geen instroomgegevens van het onbekostigde aanbod beschikbaar worden gesteld kan het onbekostigde aanbod niet in de afweging worden betrokken.

De instroom binnen het landelijk bekostigde verwante aanbod is de afgelopen jaren toegenomen. De commissie constateert dat er geen andere hogescholen zijn die verwante Ad programma's aanbieden in de regio Noord-Nederland.

Aanvrager verwacht een instroom van 40 eerstejaars studenten in Leeuwarden. Dit aantal lijkt gelet op de gerealiseerde instroom in Emmen aan de hoge kant. Echter heeft aanvrager aangetoond dat de uitstroom bij de mbo opleiding Hospitality Executive bij het Alfa College, het Friesland College en Noorderpoort de afgelopen

pagina 5 van 6 jaren bijna verdrievoudigd is. Deze afgestudeerden vormen een belangrijke doelgroep voor deze Ad. Dit maakt de instroominschatting realistisch.

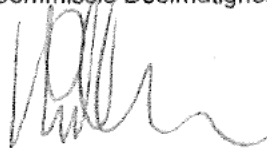
De commissie constateert dat de verwachte instroom van 40 studenten niet tot een extra druk op de arbeidsmarkt zal leiden. Met de verhoging van het opleidingsniveau van mbo'ers wordt tegemoetgekomen aan een opscholingsbehoefte van mbo studenten met een commerciële achtergrond. Het programma sluit bovendien aan bij de regionale arbeidsmarktprioriteiten. Toerisme en recreatie is van oudsher een sterke sector in Friesland.

De commissie is van mening dat de inbedding in de regionale kennisinfrastructuur is verzekerd. Aanvrager biedt in Leeuwarden meerdere opleidingen en programma's aan, waaronder de bachelor Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs. Bij het Ad programma is een drietal lectoraten betrokken. Aanvrager is daarnaast een van de initiatiefnemers van het Centre of Expertise 'Toerisme, Leisure & Hospitality'. Aanvrager werkt samen met drie mbo instellingen ter bevordering van de doorstroom van studenten.

De commissie is van oordeel dat er binnen het landelijk aanbod ruimte is voor een nevenvestiging van dit programma. De aanvraag voldoet aan artikel 15 lid 1 sub b Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om positief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 7.17 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Aan de hand van de criteria genoemd in artikel 15 eerste lid in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 worden voornemens tot het vestigen van (een deel van) een opleiding in een andere gemeente beoordeeld op doelmatigheid. De nevenvestigingsplaats van een opleiding kan alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria in art. 15 lid 1 sub a en art. 15 lid 1 sub b.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium b dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.

